

Vydírání a pohrůžka násilí

Pohrůžka násilí nemusí směřovat přímo proti napadenému, může směřovat např. vůči jeho dítěti, blízkému příbuznému apod., může se týkat dokonce i násilí na majetku s odstupem času. Pohrůžka násilí představuje hrozbu použití fyzické síly, která bude aktivována později, tj. nikoliv v okamžiku, který právě probíhá. Pohrůžkou násilí může být i jen demonstrována manipulace zbraní, k níž se pojí slovně neurčitě vyjádřená hrozba dovozující alternativní předpoklad jejího možného použití.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 521/2012, ze dne 31.5.2012)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl o dovolání obviněného M. J., proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 25. 5. 2011, sp. zn. 9 To 255/2011, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu Praha-východ pod sp. zn. 35 T 243/2010, tak, že podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. se dovolání obviněného M. J. odmítá.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Okresního soudu Praha-východ ze dne 17. 3. 2011, sp. zn. 35 T 243/2010, byl obviněný M. J. uznán vinným zločinem vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku, kterého se dopustil společně se spoluobviněným R. K., podle popsanych skutkových zjištění tím, že oba obvinění společně v době kolem 11:00 hodin dne 2. 5. 2010 v místě domu v ulici U p. v Č., okres P., úmyslně vystavili pohledu poškozeného F. K., s nímž tehdy z bezprostřední blízkosti hovořili, jimi držené samonabíjecí pistole ráže 9 mm včetně zásobníku naplněného střelivem a komentovali to poznámkou o možném jiném řešení jejich tehdejšího sporu, čímž doprovázeli slovně vyjádřený požadavek vůči poškozenému, který jej dosud odmítal akceptovat, a změny jehož postoje tím chtěli dosáhnout, tj. aby pojišťovně T. osobně oznámil, že udělal chybu při předchozím jednání s M. J. o uzavření smlouvy o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla a dalších, ohledně osobního automobilu značky BMW X5, a nesprávně sjednal rozsah pojištění, přičemž tímto způsobem se obviněný J. hodlal domoci nahrazení škody ve výši přibližně 200.000,- Kč, jež měla být na jeho automobilu způsobena, a v rozporu s jeho záměrem při uzavírání pojistné smlouvy se na ni nevztahoval rozsah skutečně sjednaného pojištění.

Za tento trestný čin byl obviněný M. J. odsouzen podle § 175 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání dvou let, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvou let. Podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku a § 74 odst. 1 tr. zákoníku mu byl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu držení a nošení střelné zbraně na dobu dvou let.

Rovněž bylo rozhodnuto o vině a trestu spoluobviněného R. K.

Proti tomuto rozsudku soudu prvního stupně podali obvinění M. J. a R. K. odvolání, která Krajský soud v Praze jako soud odvolací usnesením ze dne 25. 5. 2011, sp. zn. 9 To 255/2011, podle § 256 tr. ř. zamítl.

Citované usnesení odvolacího soudu napadl obviněný M. J. prostřednictvím obhájkyne Mgr. Ing. I.M. s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dovoláním. Napadenému rozhodnutí

vytkl, že skutek popsáný v rozsudku soudu prvního stupně nevykazuje všechny zákonné znaky skutkové podstaty zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku, a to zejména proto, že tak, jak je jeho popis vyjádřen ve výrokové části rozsudku soudu prvního stupně, zločinu vydírání neodpovídá formulace „úmyslně vystavili pohledu poškozeného ...“. Ve vztahu k této okolnosti obviněný zmínil především výpověď poškozeného F. K., který uvedl, že obvinění na něho nemířili, neříkali mu, že mu ublíží nebo zabijí, ale že z tohoto měl jen nepříjemný pocit, protože obviněný vyndal pistoli a vytáhl z ní zásobník. Dovolatel vyjádřil názor, že soudy tuto výpověď přecenily a postupovaly v rozporu se zásadou zakotvenou v ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. Poukázal též na výpověď svědka J. M., z níž vyplynulo, že poškozený dělal při pojišťování chyby, a uvedl i další okolnosti, z nichž vyvodil nevěrohodnost tvrzení poškozeného, kterou mohla potvrdit i svědkyně M. K., jíž však soud i přes návrh obviněného, aby byla slyšena, nevyslechl. Obviněný zdůraznil, že samotná skutečnost, že poškozený uzavřel pojistnou smlouvu oproti jeho požadavkům, nemá sama o sobě vliv na posouzení, zda naplnil skutkovou podstatu zločinu vydírání, ale svědčí o tom, že se poškozený podáním trestního oznámení pouze snažil vyhnout reklamačnímu řízení a případnému plnění ze své spoluúčasti na jím uzavřené pojistce, kdy tato spoluúcast činila 100.000,- Kč. To, že měl v předmětný den u sebe střelnou zbraň, obviněný odůvodnil „reálným životem“, v němž drtivá většina osob, které mají zbrojní průkaz a povolení nosit zbraň, tak činí a zbraň nosí neustále s sebou jako součást oblečení.

V závěru dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) podle § 265k tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Praze a podle § 265l odst. 1 tr. ř. tomuto soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší státní zastupitelství se k dovolání obviněného věcně nevyjádřilo.

Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.). Následně proto zkoumal, zda lze dovolání podřadit pod označený dovolací důvod a zda je opodstatněné.

Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., na jehož podkladě obviněný dovolání uplatnil, lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Z této dikce plyne, že ve vztahu ke zjištěnému skutku je možné dovoláním vytýkat výlučně vady právní. Proto s poukazem na nesprávná skutková zjištění nebo na nesouhlas s hodnocením důkazů nelze dovozovat naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., který spočívá v nesprávném právním posouzení skutku nebo v jiném nesprávném hmotněprávním posouzení.

Z obsahu podaného dovolání je zřejmé, že obviněný jím vytýká především to, že čin byl nesprávně posouzen jako zločin vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku, a to v zásadě zejména proto, že není dostatečně naplněn znak pohrůžky násilí za použití zbraně, a jednak proto, že soudy nesprávně hodnotily provedené důkazy.

Pokud jde o druhý okruh výhrad spočívajících v tom, že soudy nesprávně posuzovaly výpověď svědka F. K., anebo jestliže obviněný považoval rozsah provedení dokazování za neúplný, když soudy nevyslechly jím navrhovanou svědkyni M. K., pak tyto námitky na označený dovolací důvod nedopadají, protože obviněný jimi nevytkl žádné konkrétní nedostatky týkající se vadnosti použité právní kvalifikace, ale brojil výhradně proti skutkovým zjištěním, ke kterým soudy dospěly po provedení dokazování. Protože tyto námitky žádný z důvodů dovolání podle § 265b tr. ř. nenaplňují, a neexistuje ve vztahu k nim ani zákonná povinnost Nejvyššího soudu dovolání přezkoumat (srov. též usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 1. 2004, sp. zn. II. ÚS 651/02, ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. III. ÚS 78/05 aj.).

V souladu s označeným důvodem dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je však výhrada proti nesprávnosti použité právní kvalifikace, neboť obviněný namítá, že soudy nesprávně po právní stránce vyhodnotily, že obvinění měli u sebe zbraně, které jim sloužily k nátlaku na poškozeného. Obviněný soudům vytýká, že tuto okolnost nesprávně hmotně právně vyložily a v uvedené manipulaci se zbraněmi v návaznosti na další ve věci zjištěné skutečnosti shledaly naplnění znaků kvalifikované skutkové podstaty zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku. Podle obviněného se nejednalo o „pohrůžku násilí“ a spáchání činu „se zbraní“, a tudíž se nemůže jednat ani o tento zločin.

Takto formulované námitky nepochybně mají ve smyslu uplatněného dovolacího důvodu hmotně právní charakter, a proto Nejvyšší soud dále zkoumal, zda jsou opodstatněné.

Zločin vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku spáchá ten, kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opomenul nebo trpěl a tento čin spáchá se zbraní.

Z tzv. právní věty v rozsudku soudu prvního stupně se podává, že obviněný skutkovou podstatu uvedeného zločinu naplnil v alternativě, že „jiného pohrůžkou násilí nutil, aby něco konal, a spáchal takový čin se zbraní“.

V kontextu s těmito okolnostmi činu jsou ve výroku o vině uvedená skutková zjištění, jakož i výklady popsané v odůvodnění odsuzujícího rozsudku. Z takto učiněných závěrů soudů je nepochybné, že spáchaný čin vychází z toho, že poškozený jako pojišťovací makléř za pojišťovnu T. uzavřel dne 15. 4. 2009 s obviněným M. J. jakožto pojistníkem jednak smlouvu o škodovém pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla (č. l. 78 až 79) a jednak smlouvu o škodovém havarijním pojištění vozidla (pojistná smlouva na č. l. 84 až 85). Předmětem incidentu mezi obviněným a poškozeným dne 2. 5. 2010 se stala druhá z citovaných smluv ve spojení s pojistnou událostí ze dne 28. 1. 2010, při níž došlo k poškození a vykradení vozidla BMW X5 patřícího obviněnému (viz oznámení pojistné události na č. l. 119). V žádné z citovaných smluv ovšem není zahrnuto pojištění proti krádeži a jinému poškození nežli tomu, k němuž dojde při havárii motorového vozidla či v rámci živelní události (viz č. l. 84), a proto ani nemohlo dojít k pojistnému plnění, neboť pro takový postup neexistoval v uzavřených pojistných smlouvách právní podklad. Obvinění vyhledali poškozeného, který v pozici pojišťovacího makléře předmětnou pojistnou smlouvu s dovolatelem uzavíral, s cílem, aby v pojišťovně prohlásil, že při zpracování smlouvy došlo v důsledku jeho pochybení k tomu, že ve smlouvě v rozporu se záměrem pojistníka neuvedl doplňkové pojištění proti krádeži a vandalismu. Poškozený odmítal podle požadavku obviněných postupovat, neboť si žádného osobního selhání či pochybení při sepsu smlouvy nebyl vědom. Důvodem tohoto požadavku ze strany obviněných bylo, aby jim poškozený sám ze svého pojištění anebo jinak zajistil vyplacení finančních částek, na které nebyl pro sjednané smluvní pojistné podmínky právní nárok. Když poškozený takto navrhovaný postup odmítal, obvinění proto, aby dosáhli svého záměru a poškozeného donutili k jednání, které od něj požadovali, vytáhli a na stůl před poškozeným postupně položili své střelné zbraně, z nichž rovněž před jeho očima vyjmuli zásobník. Obviněný M. J. v této souvislosti slovně dodal, že „se věc může řešit i jinak“. Poškozený pod uvedeným donucením učinil příslib podle pokynů obviněných s tím, že vše zařídí následující den. Místo toho však poškozený věc nahlásil policii.

Takto prokázané skutkové okolnosti jsou dostatečným podkladem pro právní závěr o naplnění znaků „pohrůžky násilí“ i spáchání činu „se zbraní“ ve smyslu § 175 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku.

Pojem násilí není v zákoně definován, ale musí se vždy vzít v úvahu souvislost, v níž je používán nebo v jejíž spojitosti je vykládán. Rozumí se jím ve vztahu k osobě v zásadě fyzický útok spočívající v použití fyzické síly proti člověku (za určitých souvislostí nelze vyloučit ani útok psychický), a takové použití síly nemusí mít ani za následek ublížení na zdraví. V případě zločinu vydírání jde o takové násilí, kterým pachatel působí na vůli oběti s cílem, aby se podrobila jeho požadavkům ve snaze

přinutit ji, aby konala nikoli z vlastní vůle, ale podle vůle pachatele. Jde tedy o násilný akt, tj. takové jednání, při němž je využívána síla jako prostředek k ovládnutí druhého. Takto chápané násilí má různé podoby, a to jak fyzické tak i psychické.

V případě pohrůžky násilí není vlastní násilí přímo konáno a okamžitě použito, ale je jím jen do budoucna hroženo, tzn., že je pachatelem dávána jednoznačně najevo možnost, že určitá forma násilí může být v budoucnu použita. Pohrůžkou násilí se rozumí jak pohrůžka bezprostředního násilí, tak i pohrůžka násilím, které má být vykonáno nikoli ihned, ale teprve v bližší nebo vzdálenější budoucnosti.

Při srovnání s pohrůžkou bezprostředního násilí je tedy pohrůžka násilí širší, protože může obsahovat hrozbu, že násilí bude použito teprve s odstupem času. Pohrůžka násilí nemusí směřovat přímo proti napadenému, může směřovat např. vůči jeho dítěti, blízkému příbuznému apod., může se týkat dokonce i násilí na majetku s odstupem času. Pohrůžka násilí tedy představuje hrozbu použití fyzické síly, která bude aktivována později, tj. nikoliv v okamžiku, který právě probíhá.

Za takto chápaný pojem pohrůžky násilí je možno považovat i to, když pachatel ve snaze dosáhnout svého záměru, k němuž poškozeného donutí a vede jej k tomu, aby se podrobil jeho vůli, což jinak poškozený odmítá, manipuluje se střelnou (ale i jinou) zbraní, kterou však nepoužije přímo proti poškozenému a ani výslovně nesdělí, že ji dříve či později užije, ale pouze manipuluje s touto zbraní tak, aby bylo zřejmé, že by ji mohl ke střelbě (či jiným způsobem, k němuž slouží) užít (pachatel např. dá najevo, že střelná zbraň obsahuje zásobník s náboji), přitom k takovému zacházení se zbraní není s ohledem na danou situaci žádný opodstatněný důvod, a navíc pachatel doprovodí tuto manipulaci slovy, z jejichž významu plyne, že by mohl zbraně použít. Pohrůžkou násilí proto může být i jen demonstrována manipulace zbraní, k níž se pojí slovně neurčitě vyjádřená hrozba dovozující alternativní předpoklad jejího možného použití (obdobně srovnej též rozhodnutí č. [21/2011](#) Sb. rozh. tr.).

Jestliže je zbraň použita v takto uvedených souvislostech, není pochyb o tom, že čin je spáchán se zbraní ve smyslu § 118 tr. zákoníku, protože v souladu s jeho zákonným vymezením v této věci obviněný a s jeho vědomím i spolupachatel užil zbraň k zamezení odporu poškozeného a k tomuto účelu ji měl u sebe; zbraň se tu rozumí cokoli, pokud z jednotlivého ustanovení trestního zákona nevyplývá něco jiného, cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším. Trestný čin vydírání je přitom spáchán se zbraní ve smyslu § 175 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku také tehdy, jestliže pachatel pouze ukáže tuto střelnou zbraň jako prostředek k zesílení nátlaku na vůli poškozeného (srov. rozhodnutí č. [53/2007](#) Sb. rozh. tr.). Rovněž je zbraň ve smyslu § 118 tr. zákoníku i předmět, který pachatel použije v úmyslu vyvolat v poškozeném obavu z hrozícího fyzického násilí, je-li užít za takových okolností, kdy se poškozený může důvodně domnívat, že hrozba zbraní je reálná a že se násilí uskuteční, jestliže se poškozený nepodřídí vůli pachatele (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2004, sp. zn. 5 Tdo 253/2004, publikované v Souboru trestních rozhodnutích Nejvyššího soudu roč. 2004, seš. 4, č. T 684).

Nejvyšší soud ve vztahu k činu, jak byl soudy zjištěn a ve výroku rozsudku soudu prvního stupně popsán, a rovněž i se zřetelem na shora rozvedené další skutečnosti, které z obsahu spisového materiálu vyplynuly, shledal, že obviněný M. J. za součinnosti spoluobviněného R. K. nutil poškozeného F. K., aby jako pojišťovací agent v rozporu se skutečností i svými oprávněními docílil vyplacení pojistného ve prospěch obviněného, na což obviněný neměl podle obsahu sjednané pojišťovací smlouvy nárok. Když se tomu poškozený nechtěl podvolit, obviněný i jeho spolupachatel proto, aby ho k požadovanému jednání donutili, přikročili k výhrůžnému jednání, které spočívalo v hrozbě zbraní. Samonabíjecí pistole ráže 9 mm, o níž není pochyb, že je zbraní ve smyslu § 118 tr. zákoníku, použili očividně a zřetelně tak, aby tím poškozenému dali najevo, že jsou ochotni ji použít, pokud se jejich vůli nepodrobí, což byť nikoli přímo výslovně, ale prohlášením o „jiném možném

řešení“ slovně zdůraznili. Toto gesto spočívající v okázalém vyjmutí zásobníku se střelivem z těchto pistolí, jež nechali položeny na stole před poškozeným, je výhrůžným úkonem projevujícím hrozbu násilím za použití těchto střelných zbraní. Touto pohrůžkou násilí za použití střelné zbraně obviněný nutil poškozeného, aby splnil jeho žádost o zajištění toho, aby obviněnému byla vyplacena částka z jím požadovaného pojištění.

Ze všech výše rozvedených důvodů a právních hledisek Nejvyšší soud považuje napadená rozhodnutí s ohledem na popsaná skutková zjištění v projednávané věci za správná. Protože se soudy obou stupňů všemi rozhodnými a důležitými okolnostmi zabývaly a v odůvodnění svých rozhodnutí, na něž Nejvyšší soud pro stručnost jen odkazuje, se se všemi podstatnými skutečnostmi vypořádaly, je správný i závěr, že čin, jež obviněnému kladly za vinu, je zločinem vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku.

Z uvedených důvodů bylo dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítnuto.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)